

Sprehodi po knjižnem trgu

Sabina Burkeljca

Jure Jakob: Morje.

Ilustrirala: Anja Jerčič Jakob.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016.

Pesnik Jure Jakob je letos za svoj prozni prvenec, knjigo esejistično proznih skic *Hiše in drugi prosti spisi* (Mladinska knjiga, 2015) prejel kar dve nagradi, Rožančevo in nagrado kritiško sito. Avtor je v svet literature prepričljivo vstopil s poezijo za odrasle (*Prišleki, Budnost, Zapuščeni kraji, Delci dela*), slikanica, ki sta so soustvarila z ilustratoriko Anjo Jerčič Jakob in nosi preprosto naslov *Morje*, pa je njegov knjižni prvenec za otroke.

Izvirna slovenska slikanica z besedo in ilustracijo zajame v bralčeve dlani morje v njegovi prostranosti in domišljiji. Kot življenjski prostor nudi zavetje živalim, ki jim pesnik kar v osmih pesmih od enajstih odmerja knjižni prostor (*Morje, Riba, Kit, Sipa, Morski konjiček, Morska zvezda, Galeb, Čoln, Hobotnica, Rak in Burja*). Kot v naslovu zbirke pesnik tudi v naslovih posameznih pesmi zgolj s samostalniki, brez dodatnega pridevniškega okrasja (razen tam, kjer je pridevnik neločljivi del poimenovanja živali: npr. morska zvezda, morski konjiček), pušča bralcem, da morske živali in ostalo, kar je povezano z morjem, okrasijo in pobarvajo z lastno domišljijo. Tok pesmi jih nese na odprto morje, kjer se lahko pripeti marsikaj. A to ni eno samo morje, morij v zbirki je toliko, kot je bralcev. Pesnik jim namreč odstopi prostor, da sami nanašajo odtenke modrine in se poglabljajo

v prostranstva morja, kolikor imajo kisika in poguma (ter izkušenj in dobrega mentorstva) za spust v morske pesniške globine. Že v naslovni pesmi pesnik eksplicitno pove, da morje ni resnično *morje*, pač pa ogromna, mehka žival, ki se samo pretvarja, da je ribje bivališče in otroško kopališče. Morje v zbirki ni statično, temveč je še kako živo in živahno; sem je prišlo od drugod (iz pesnika, kakopak), najverjetneje zato, da razburka otroško domišljijo in nas oblije s svojo lepoto – poleg pesniške govorice se estetskost izrazito kaže tudi v likovni podobi – ilustratorka z izbiro in načinom “portretiranja” morja in tudi z izbiro barv (odtenki modre, peščena, zelena, siva...) dovršeno sodeluje s pesnikovo vizijo. Peščeno ozadje nas vabi, da si z domišljjsko lopatko nabereemo pesnikovih besed in ilustratoričnih podob in jih zložimo v svojo zgodbo, kar je tudi odraz vrhunskosti slikanice.

Vseh enajst pesmi je rimanih, sestavljajo jih tri ali štiri kitice s (po večini) štirimi verzi. Za na videz preprostim besediščem se skrivajo pomembni detajli (vidni in nevidni) podob morskih živali in življenja v morju in ob njem. Sporočilnost pesmi bralce vodi k pomembnim, a v današnjem svetu dostikrat pozabljenim vrednotam, kot so drugačna perspektiva/pogled (*Morje*), pomembnost čustev (*Kit*), spoštovanje starosti/modrosti (*Sipa*, *Čoln*, *Hobotnica*, *Rak*), nedomišljavost/plahost kot vrlina (*Morski konjiček*), pomembnost majhnosti in spoštovanje posameznika znotraj skupnosti (*Morska zvezda*, *Riba*). Pesnik je v intervjuju Živim svoje življenje in vsake toliko časa imam občutek velike praznine povedal: “Zaznamovan sem z življenjem ob robu gozda, v hiši, do katere se ne moreš pripeljati z avtom. Do šole sem večino časa preživel s staro mamo, danes imam občutek, da sem z enim ušesom in pol usti živel med ljudmi s prve polovice 20. stoletja. To se mi pozna. Nekateri skoraj arhaični, napol predmoderni vzorci občutenja, doživljanja, mišljenja, izražanja. To se pozna moji poeziji.”

Katere podobe pesnikovega morja torej uzremo v zbirki? Morje je drugačno, kot ga vidimo, a le, če se poglobimo vanj in ga vzljubimo (“Riba sledi ribi. / Živijo v podvodni kolibi, / v kateri je shranjen morski zaklad, / ki ga vidiš, če imaš ribe res rad.”). V pesmi *Riba* najdemo pravi zaklad, ki ni nič drugega kot riba, ki je odplavala drugam, a bi bila brez nje ribja jata drugačna – v morju (življenju) je torej pomemben vsak posameznik, pomembna pa je tudi skupnost kot celota, kjer pazimo drug na drugega (“Ena riba odplava stran. / Vsi jo iščemo, cel dan. / Zvečer se vrne. Še sreča. / Ribe zaspijo, zaklad se še malo poveča.”). V tem morju imajo živali čustva (dokazano je, da živali čutijo) in darove, ki jih prinašajo s svojim obstojem (tako npr. kit v istoimenski pesmi prinaša mošnjiček zlatih školjk). Modra stara sipe ve, da je treba odplavati na tuje, kajti pot je tista, ki ti da spoznanja, in ko se

vrneš, zaradi poti same veš toliko novih reči, da lahko pripoveduješ čudovite zgodbe. Sipa pa tudi doma vidi več: "Če bi mogla, bi šla še enkrat na tuje. / Stara sipa je nemirnega srca. / Več vidi, tudi ko sedi doma." V pesmi *Morski konjiček* pesnik podpre plahega, bledega, zamišljenega morskega konjička, ki ne ve, kako naj se približa svoji oddaljeni ljubezni, kajti "on je od vseh najbolj zaljubljen". Pesnik že ve. V *Morski zvezdi* pridemo "skozi noč v deželo sanj" in na visokem nebu nas gleda zvezdasto oko, ki ima kljub majhnosti veliko moč – njegov pomežik je čudežen. V *Galebu* se iz zime s pomočjo petja tujega galeba naredi pomlad – metaforično bi lahko to razumeli tudi tako, da tuja pesem (kvalitetna = zlata – galebovo perje je zlato) lahko prebudi novo življenje, rast. Čolni v naslednji pesmi so živi, imajo čustva – najstarejši med njimi je njihov čuvar, ki pride v varen pristan šele, ko so vsi ostali že tam. Hobotnico z več lovkami vleče sem in tja, povsod je je dosti, a kadar ne ve, kam bi šla in se lovke prepirajo, je najbolje obstati pri miru. Rak, ki se na vrhu skale pripravlja na boj z gromozanskimi valovi, naposled spozna, da ne divja vojna, ampak je to popolnoma naravni del življenja v morju, ter ob pravem času naredi korak nazaj.

Sporočilnost, vezana prav na pesnikovo pisanje za mlade, pa je eksplicitno zapisana v zadnjih dveh verzih zbirke (v pesmi *Burja*) – ko zapiha burja, naj se otroci ne kopajo, ampak: "Ostanejo naj v sobah sredi knjig, // polnih čudovitih slik." Pesnik domišljeno zaključi knjigo kot zaokroženo celoto, ob tem pa nevsiljivo poudari pomembnost branja za otroke.

Pesnikovo znano (domače) in hkrati tudi vedno znova novo morje vabi mentorje branja, učitelje, knjižničarje, starše in seveda otroke, da ga odkrivajo, se dotaknejo njegove gladine in pogledajo v divje globine – kvalitetno branje za mlade jih namreč boža, topli, odpira, zaradi lepote jih razbremeni in vrača k prvinskosti besed in podob. Tu je doma lepota, ki je v realnem svetu stresa, hitenja in odtujenosti od sebe, narave in sočloveka pogosto žal ne moremo najti. Ja, tudi to je terapija, pa četudi nimamo diagnoze oziroma je diagnoza pravzaprav preprosta, a usodna, "življenje v drugem desetletju 21. stoletja", kjer marsikaj velikega in pomembnega manjka. Človek pa, ki je po mojem mnenju v svojem bistvu nežno, krhko bitje, potrebuje vse to, da lahko živi, potrebuje tovrstne dobro namešane napitke kvalitetne literature. Pesniku Juretu Jakobu in ilustratorki Anji Jerčič Jakob je uspelo pripraviti takšen napitek. Upam, da bomo lahko pili še kakšnega.